

I el tret ressonà humit, diferenciat dels trons: fou un espetec esquerdat, com d'escopeta de caça:

Els braços en creu, la mà dreta prement fort el fusell, el casc tapant-li la cara, el soldat quedà estès, al peu de la trinxera.

ALERTA AMB L'IDIOMA

per Ramon Amigó

Per a formar noms partint d'un adjectiu tenim una colla de sufixos: -ia (malalt, malaltia; audaç, audàcia); -isme (liberal, liberalisme); -itat (dens, densitat); -ura (alt, altura); -or (fosc, foscó), etc.

Avui ens referirem al sufix -ESA per fer notar la incorrecció que es comet quan el reduïm a -és.

Es per influència castellana que caiem en aquesta desviació. S'esdevé que en castellà al costat del sufix -eza hom es val també del sufix -ez, en tots dos casos per obtenir noms abstractes, i totes dues maneres de fer (-eza i -ez) es redueixen a una de sola (-ESA) en català.

Acostumem a resoldre la derivació tal com cal quan es tracta de derivats que corresponen a -eza en castellà (ric, riquesa; pobre, pobresa; trist, tristesa; feble, feblesa, etc.). Però se sent molt sovint la derivació castellanitzant en -és (per deformació fonètica de -ez) quan el nom abstracte que volem formar correspon a un dels que en castellà es construeixen amb -ez. Heu-vos-en ací uns quants exemples: "acidés" en lloc de ACIDESA, "avidés" per AVIDESA, "deixadés" per DEIXADESA, "escassés" per ESCASSESA, "esplendidés" per ESPLENDIDESA, "fluïdés" per FLUIDESA, "honradés" per HONRADESA, "liquidés" per LIQUIDESA, "madurés" per MADURESA, "rapidés" per RAPIDESA, "sensatés" per SENSATESA, "senzillés" per SENZILLESA, "solidés" per SOLIDESA.

També alguns que en castellà poden tenir les dues formes, -ez, eza, els fem anar malament: "altivés" per ALTIVESA, "morbidés" per MORBIDESA.

Amb el sufix -ès (fem. -ESA) només podem derivar gentilicis partint de noms geogràfics: pallarès (de Pallars), aranès (d'Aran), segarrès (de Segarra), maonès (de Maó), perpinyanès (de Perpinyà), japonès (de Japó), ucraïnès (d'Ucraïna), etc.

Compte, en fer gentilicis, a no caure també en castellanismes, tal com passa amb els que deriven de Xina (xinès), de Polònia (polonès), d'Hongria (hongarès), i no pas com sovint se sent, mal dit: "xino", "polac", "húngar".

Encara en el camp dels gentilicis es fa sovint malament el que procedeix de Brasil. Es freqüent de veure'l format amb el mateix sufix amb què formem el que deriva de Madrid (madrileny), o de Puerto Rico (porto-riqueny). Per al procedent de Brasil cal recórrer al sufix -ER: BRASILER.